TEKST JOHAN DÉMOED

Met de landrover op verkenning in het Dode-Zeegebied

SCHOONHEID VAN EEN VERDORVEN LAND



Volgens Du Mosch ligt de Dode Zee op een breuklijn tussen twee continentale platen. „De ‘bumper’ van Afrika botst tegen de ‘bumper’ van Azië. In de gleuf ligt de Dode Zee.”

Kiezelstenen stuiven omhoog als de landrover voortsnelt over de hobbelige woestijnbodem. Het is warm in december. **De zon staat hoog aan de hemel en laat zijn licht stralen over het gebergte rond de Zoutzee.** Toch voelt de warmte niet benauwend. „Oké, we zijn er”, zegt gids Arthur als de landrover vaart mindert. In de schaduw van het mergelgebergte begint hij zijn verhaal.

„Kijk, hier is vorige week een stuk rots naar beneden gekomen door een aardbeving.” Gids Arthur du Mosch wijst naar een zwarte plek op de grond, pakt een steen uit het gruis en houdt het tegen de neus. „Het ruikt naar teer. Weet je wat het is?” De omstanders blijven stil. „Asfalt. Dat vind je hier overal. Een van de namen van de Dode Zee is ook wel Asfaltzee. In het ondiepe deel van de zuidelijke punt van de Dode Zee komen vandaag de dag nog steeds stukken asfalt boven drijven.”

LIJMPUTTEN

De Bijbel meldt dat er lijmputten in de nabijheid van de Dode Zee lagen. In de NBG-vertaling worden ze omschreven als ‘asfaltputten’. Maar wat zijn dat precies voor putten? Het komt een aantal keer in Genesis voor dat er gesproken wordt over ‘lijm’ of ‘lijmputten’. Kort na de zondvloed bouwden Nimrod en de zijnen een hoge toren van klei of leem (lijm), een combinatie van asfalt, kalk en gips, die overvloedig in deze landen voorkwam. De leem werd gewonnen uit putten; daar borrelde het op, net als de stukken asfalt die nog steeds uit de Dode Zee opkomen.

ARTHUR DU MOSCH: „ER KOMEN NOG STEEDS STUKKEN ASFALT BOVEN DRIJVEN”



LAND VAN DE RODE AARDE

Het woord ‘Sodom’ is hetzelfde woord voor ‘Siddim’. In het dal van Siddim bevonden zich, volgens Genesis 14, de lijmputten. Maar wat betekent ‘Siddim’? Het is afkomstig van het hebreeuwse woord ‘sada’, wat staat voor: doordrenken, dat wat doordrenkt is. Het dal van Siddim was een diepte in het Jordaandal dat doordrenkt was met water. Erg vruchtbaar dus. Het was zo’n mooi gebied dat Mozes in Genesis 13 vers 10 schrijft dat ze was ‘als de hof des HEEREN.’

In de omgeving van het gebied waar ooit Sodom lag, heeft de aarde een rode kleur. Dat is nog steeds opmerkelijk om te zien. De aanwezigheid van lijmputten heeft hier ook alles mee te maken. Het hebreeuwse woord voor ‘lijm’ is ‘chamar’ (waar ons woord ‘keramiek’ van is afgeleid). Nauw verwant aan ‘chamar’ is het Arabische woord ‘achmar’ en dat betekent ‘rood’. Overdrachtelijk toegepast wijzen de ‘chamar’-putten dus op de aanwezigheid van rode aarde in deze regio.

Deze lijmputten komen ook voor in Genesis 14 vers 10. Daar wordt gezegd dat de koningen van Sodom en Gomorra ‘aldaar vielen’ toen zij vluchtten voor de legers van koning Kedor-Laomer en zijn bondgenoten. Als je bedenkt dat er een hevige strijd in de buurt van zulke putten



Met een meter per jaar verdampt de Dode Zee, waardoor het resterende water steeds zouter wordt.

AARDVERSCHUIVING

Op de top van de Sodomberg is het uitzicht prachtig. De Dode Zee strekt zich uit naar het noorden en in het oosten liggen de bergen van Moab, die Ruth en Naomi ooit hebben bedwongen.

Arthur vertelt dat de Dode Zee precies op een breuklijn ligt tussen twee continentale platen. „De Dode Zee ligt bijna vierhonderd meter onder de zeespiegel en is daarmee het diepste punt op aarde waar je te voet kunt komen. Twee aardplaten stoten hier tegen elkaar aan. De 'bumper' van Afrika botst als het ware tegen de 'bumper' van Azië. In de gleuf daartussen ligt de Dode Zee."

ARABIEREN

Arthur pauzeert even en kijkt naar het oosten. „Daar, achter de bergen van Moab en daarachter ligt alleen maar land; het hele Aziatische continent. De Aziatische plaat ligt wat dat betreft een stuk steviger dan hier op de Afrikaanse plaat, aan de westkant van de Dode Zee. Het gevolg is dat de bergen van Moab elk jaar stijgen en Israël in zijn geheel westwaarts wordt geduwd, richting Middellandse Zee." Lachend: „Hebben die Arabieren toch gelijk als ze zeggen: 'Stuur de Joden maar de zee in!' Technisch gesproken komt dat voor elkaar..."

DOR EN DOODS

Bij de landrover aangekomen wil Arthur nog iets kwijt: „Dat het hier zo dor en doods is, komt doordat het gebied als het ware in de schaduw van de hoge bergen van Moab ligt. De regen blijft daar hangen. Maar als het hier een keer regent, kunnen er bijzondere dingen gebeuren. In de Bijbel staat dat de woestijn zal bloeien. Dat heb ik een keer gezien. Na een paar zachte regens ontkiemden in dit zoute gebied plantjes. Alles werd in een paar maanden groen. Heel bijzonder. De zaden liggen hier als het ware te wachten op ontkieming. Lees Ezechiël 47 maar eens. Daar staat dat er nog heel wat gaat gebeuren!"

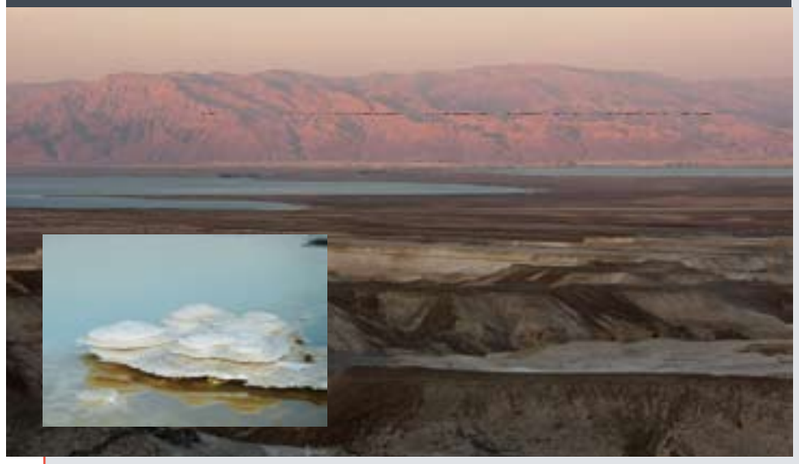

is geweest, dan kun je je ook voorstellen dat er ongetwijfeld krijgers in die putten zijn gevallen...
Het opmerkelijke is dat deze lijmputten nog steeds te bezichtigen zijn langs de oever van de Dode Zee. Vanwege instortingsgevaar is het echter risicovol om op die plekken te komen. Je moet niet in zo'n put vallen, want je zakt erin weg. Het is zachte grond, omdat er water omhoog welt. Sommige delen rond de Dode Zee zijn daarom afgezet met hekken, zodat toeristen er niet kunnen komen. De grondsoort is klei en kan soms zomaar wegzakken. Dit wijst erop dat er ooit zoet water heeft gestroomd.
Als een asfaltput instort, betekent dat doorgaans een gewisse dood voor degene die erin valt (de koning van Sodom is er wat dat betreft goed vanaf gekomen!). Een lichaam zal als het ware mineraliseren. Er zijn mensen die hierin de verklaring zoeken voor het feit dat Lots vrouw veranderde in een zoutpilaar toen ze Sodom ontvluchtte. Ze keek immers om toen ze wegrende en kon daarbij een asfaltput over het hoofd hebben gezien. Het blijft een vooronderstelling. Feit is dat ze in een zoutpilaar veranderde.
De bekende Joodse historicus Flavius Josephus schrijft dat deze zoutpilaar nog tot in zijn tijd heeft gestaan. Maar dat zegt weinig. Ook nu wijst men een pilaar aan die de vrouw van Lot moet voorstellen, maar die pilaar is maar liefst 17 meter hoog..!

MINERALISEERDE DE VROUW VAN LOT? FEIT IS DAT ZE EEN ZOUTPILAAR WERD



'Daar zijn nog steeds de overblijfselen van dat Goddelijk vuur en de sporen van de vijf steden zijn er nog steeds te bezien'

Oorlogen van de Joden, Flavius Josephus schrijft hier over het Dode Zee-gebied in zijn tijd

VERSCHRIKKELIJKE **RAMP**

'De berg van Sodom, een dorre wildernis, verrijst scherp boven de Dode Zee. Niemand heeft ooit de vernietigde steden Sodom en Gomorra gevonden, maar wetenschappers geloven dat zij in de Valei van Siddim tegenover deze kliffen lagen. Waarschijnlijk hebben vloedgolven van de Dode Zee hen overstroomd als gevolg van een aardbeving.'

National Geographic windt er geen doekjes om in de editie van december 1957: er moet een uitzonderlijke ramp hebben plaatsgevonden in het Dode-Zeegebied. En dat strookt met de verklaring van het ondersteboven keren van Sodom en Gomorra, beschreven in Genesis. Er hééft een geweldige ramp plaatsgevonden. Zwavel en vuur regende uit de hemel, zo hevig dat het gebied na afloop wel leek op een rokende oven.

KLOOF

Van zo'n ramp toont het Dode-Zeegebied nog steeds duidelijke sporen. Dat schrijft ook de Duitse archeoloog Werner Keller: 'Samen met de basis van de machtige kloof, die precies door dit gebied loopt, dook de Valei van Siddim, inclusief Sodom en Gomorra, op een dag in de afgrond. Hun vernietiging kwam tot stand door een grote aardbeving die waarschijnlijk met explosies en uitstoot van natuurlijk gas en gewone branden gepaard ging.'

AARDBEVINGSZONE

De Dode Zee is bovenop een actieve aardbevingszone geplaatst. Werner Keller koppelt hieraan de verzakking van Sodom en Gomorra: 'De verzakking liet vulkaankrachten vrij die over de gehele lengte van de breuklijn hadden liggen sluimeren. In de bovenste vallei van Jordanië, vlakbij Bashan, zijn nog steeds reusachtige kraters van uitgewerkte vulkanen te vinden. Grote stukken lava en diepe lagen van basalt zijn op het kalkstenen oppervlak gestort.'

GETUIGEN

Deze lava en basaltlagen, maar ook de honderdduizenden gele zwavelstenen die nog steeds te vinden zijn in het Dode-Zeegebied, zijn de stille getuigen van de ondergang van Sodom en Gomorra, zo'n vierduizend jaar geleden.

De rit gaat verder, dwars door niemandsland. De chauffeur vergt het uiterste van de vierwielaandrijving van zijn voertuig. Het terrein wordt ruiger. In de verte doemt een tientallen meters hoge berg op. Aan de voet gekomen, schreeuwt Arthur boven het motorgeluid uitkomend iets in het Hebreeuws. De chauffeur zet de wagen stil en laat de motor stationair draaien. „Uitstappen!"
Arthur – zelf christen en al 25 jaar verblijvend in Israël – loopt naar de rotswand en haalt de passage in de Bijbel aan waarin Abram aan Lot vroeg in welk gebied hij wilde wonen. „Lot koos het meest vruchtbare en vertrok richting Sodom. Het is hier dus, vóór de omkering van Sodom en Gomorra, erg vruchtbaar gebied geweest. Zou je nu niet zeggen, toch?"

WATER OVER DE ROTS

Wat vroeger het meest vruchtbare land was, is nu het meest doodse. In de Dode Zee, die elk jaar door verdamping zouter en zouter wordt, leeft niets dan algen. En de vegetatie op de bergen rond de Zoutzee is verdwenen.

KRISTAL

Arthur pakt een volle thermosfles uit de auto. „Ik zal eens wat water over die rots gooien." Hij schroeft de fles open en giet wat vocht over de wand van de Sodomberg. Een laag aarde spoelt weg, wit kristal wordt zichtbaar. Het lijkt of het geribbelde oppervlak gevormd is door regen die erlangs is gestriemd. „Nergens ter wereld kun je zo'n grote zoutberg vinden", licht Arthur toe.

KOEL

Hij loopt verder en wijst een plek aan waar een groot gat zit. „Het kan hier 's zomers heel heet worden. Als je dan bij dit gat zit, is dat een verademing. Aan de oostkant van de Sodomberg is namelijk ook een opening en de lucht die daar doorheen stroomt, komt hier weer uit. Daardoor koelt de lucht wel met tien graden af."

